

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نباشد تن من مباد بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Political

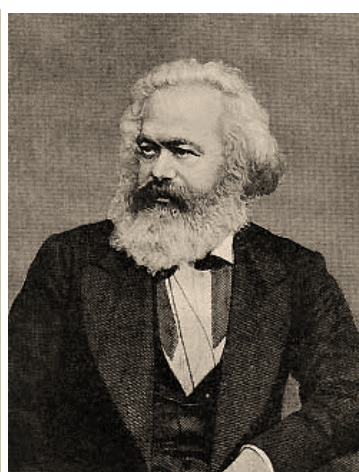
سیاسی

نویسندگان: مارکس-انگلس
برگردان از: حمید محوی
ویراستار پورتال: موسوی
۰۲ مارچ ۲۰۱۹

پرولتاریای جهان متحد شوید!

فردریش انگل

کارل مارکس

گزیده نوشته ها درباره استعمار

۳۰

۵۲- کارل مارکس : فرازی از سرمایه، کتاب اول، جلد ۳، فصل ۳۱ پیدایش سرمایه صنعتی

...کشف سرزمینهای طلاخیز و نقره خیز در امریکا، تنزل جمعیت بومیان به برده، کار در معدن و یا کشتار جمعی آنان، آغاز غارت هند شرقی، تبدیل افریقا به عرصه داد و ستد خصوصی اربابان برای شکار سیاه پوستان، این است سیاق غزل واره های انباشت ابتدائی که دوران سرمایه داری را در طلوع بامدادی اش ترسیم می کند. چنین شد که آتش جنگ تجاری نیز شعله ور گشت، و سراسر جهان را به جبهه جنگ تبدیل کرد. ابتداء شورش هالاند علیه اسپانیا^۱ که متعاقباً در جنگ انگلستان علیه انقلاب فرانسه ابعاد گسترده ای به خود گرفت و با گسیل دزدان بحری مانند جنگ مشهور تریاک علیه چین تا امروز ادامه یافته است.

^۱ مترجم : معروف به «جنگ هشتاد ساله» که آن را در عین حال شورش هالاند یا شورش پروتستانها علیه حکومت کلیسای کاتولیک فیلیپ دوم . شورش مسلحانه ۱۵۶۸ (نبرد هلیژرلی) تا ۱۶۴۸ (منشور وستیالی).

روش های گوناگونی که انباشت اولیه سرمایه را به شکوفائی می رساند، ابتداء کمابیش در روندی تاریخی تقسیم می شود: پرتگال، اسپانیا، هالند، فرانسه و انگلستان، تا وقتی که انگلستان در آخرین ثلث سده هفدهم تمام روشها را در یک مجموعه ساختاری ترکیب می کند، یعنی با ترکیب رژیم استعماری، اعتبارات دولتی، امور مالی مدرن و نظم محافظه کارانه. برخی از این روشها بر اساس اعمال زور خشونت آمیز به کار می رود، ولی با این حساب که همه این روشها بی هیچ استثنائی از قدرت دولت، نیروی تمرکز یافته و سازمان یافته جامعه استفاده می کند تا انتقال سریع نظم اقتصاد فنودالی به نظم اقتصاد سرمایه داری و با کوتاه کردن مراحل گذار تحقق یابد. در واقع نیرو در جایگاه قابله در وضع حمل جامعه قدیمی ست. نیرو (قدرت) یک مأمور اقتصادی است.

مردی که شور مسیحیت او را به شهرت رسانده، هاویت^۲، درباره استعمار مسیحی چنین می گوید: «تکرار بربریت و خشونت نفرت انگیز به دست به اصطلاح مسیحیان در سراسر مناطق جهان و علیه همه ملت‌هایی که قادر به زانو درآوردنشان بودند هیچ بدیلی در هیچ یک از ادوار تاریخ بشری ندارد، هیچ نژادی تا این اندازه وحشی، مبتذل، بی رحم، بی شرم نبوده است.»^۳

تاریخ دولت استعماری هالندی ها - و هالند که در قرن هفدهم بارزترین ملت سرمایه دار بود - «تابلویی از کشتار، خیانت، بز هکاری و پستی را به نمایش می گذارد که هرگز بدیلی نداشته است.»^۴

هیچ شاخصی بهتر از ربایش بومیان جزیره سولاوسی برای تهیه برده در جاوا وجود ندارد. یک تیم کامل از گماشته های آموزش دیده از انواع جدید برای این گونه آدم ربائی در اختیار داشتند. مأموران اصلی این نوع تجارت عبارتند از مترجم و فروشنده، و فروشندگان اصلی نیز شاهزاده های محلی بودند. جوانهای ربوده شده در دخمه های سرّی در سولاوسی نگهداری می شدند تا اینکه روی کشتی های باربری سوارشان کنند.

«برای نمونه، به اعتبار یک گزارش رسمی، فقط در شهر ماکاسر^۵ زندان های سرّی متعددی وجود دارد که یکی از دیگری خوفناکتر بوده و پر است از قربانیان بخت برگشته که به دلیل حرص و آز و استبداد با خشونت از خانواده هایشان کنده شده اند و در این دخمه ها به قل و زنجیر گرفتار آمده اند.»

برای به چنگ آوردن ملاکا^۶، هالندی ها حاکم پرتگالی را خریداری کردند که آنان را در سال ۱۶۴۱ وارد شهر کرد. هالندی ها به محض ورود دوان دوان به خانه حاکم پرتگالی رفتند و او را به قتل رساندند تا از پرداخت ۲۱۸۷۵ لیور استرلینگ که بهای خیانتش بود معاف شوند. به هر کجا که پای می گذاشتند، ویرانی و جمعیت زدائی نشان بارز رد پایشان بود. در سال ۱۷۵۰ جمعیت بانپوانگی در استان جاوه ۸۰۰۰۰ نفر بود. در سال ۱۸۱۱ جمعیت بانپوانگی بیش از ۸۰۰۰ نفر نبود. این است نتیجه تجارت سالم!

کمپانی هند شرقی علاوه بر قدرت سیاسی، انحصار تجارت چای، و به طور کلی تجارت با چین و به همین گونه حمل و

² M.W. Howitt

³ William Howitt: Colonization and Christiality. A Populare History of the treatment of the natives by the Europeans in all their colonies; London 1838, p.9

درباره برده داری مطالب بسیاری نزد شارل کنت Charles Comte می یابیم:

Traite de législation, 3e édit., Bruxelles 1837

این موضوع را باید به دقت مورد بررسی قرار دهیم تا ببینیم چگونه بورژوا با خودش و کارگران رفتار می کند، در همه جا، بی هیچ مانعی جهان را مطابق تصویر خودش شکل می دهد.

⁴ Thomas Stamford Raffles, late Lieut; Governor of Java (حاکم جاوا) (معاون پیشین، حاکم جاوا)

The History of Java and its dependencies, London 1817. (T. II, annexe, p.CXC-CXCI)

⁵ Makassar یکی از جزایر سولاوسی در اندونزی.

⁶ Malacca مترجم: ملاکا که به شهر قرمز شهرت دارد در جنوب مالزی و در ۲۰ کیلومتری کوالالامپور واقع شده است.

نقل کالا از اروپا به آسیا و از آسیا به اروپا را نیز به دست آورد. ولی کابوتاژ^۷، کشتی رانی بین جزایر و به همینگونه امتیاز تجارت داخلی هند منحصرأً به مقامات بلند پایه کمپانی تعلق دارد. انحصارات نمک و تریاک، فلفل و دیگر محصولات معدن پایان ناپذیر ثروت است. خود مقامات بلند پایه شرکت هستند که قیمت‌ها را تعیین می‌کنند و تا جایی که می‌توانند هندی‌های بیچاره را می‌چاپند. حاکم اعظم نیز سهم خود را از این تجارت خصوصی دریافت می‌کند. کیمیاگران برتری که از هیچ طلا می‌ساختند و محصولات ممتاز به بالاترین قیمت‌ها به فروش می‌رسید. در این بازار ثروت‌های عظیم مثل قارچ ظرف بیست و چهار ساعت می‌روید. انباشت اولیه سرمایه بی هیچ سرمایه گذاری مقدماتی حتا در حد یک سکه بی ارزش انجام گرفت. دادگاه وارن هاستینگز^۸ انباشته از نمونه‌های این چینی ست. در اینجا به یک نمونه بسنده می‌کنیم. شخصی به نام سولیوان^۹ قراردادی به بهای ۴۰۰۰۰۰ لیور استرلینگ را به شخص دیگری به نام بین^{۱۰} واگذار می‌کند، بین به سهم خود همان روز آن را به بهای ۶۰۰۰۰۰ لیور استرلینگ به خریدار نهائی می‌فروشد که بعداً اعلام می‌کند که سود بسیاری از این معامله به دست آورده است.

بر اساس فهرستی که تسلیم پارلمان شد، کمپانی و کارمندان بین سال ۱۷۵۷ و ۱۷۶۰ زیر عنوان کمک‌های رایگان از هندی‌ها ۶ میلیون لیور استرلینگ اخاذی کرده اند! انگلیس‌ها از سال ۱۷۶۹ تا ۱۷۷۰ با خرید کل برنج موجود و بازفروش آن به بهای بسیار سنگین موجب قحطی و گرسنگی عمدی شدند^{۱۱}.

سرنوشت بومیان در کشتزارهایی که محصولاتشان برای صادرات به هند غربی و کشورهای پر جمعیت مانند هند شرقی و مکزیکو که به دست ماجراجویان اروپائی افتاده بود اختصاص داشت طبیعتاً خیلی اسفناک بود و سرانجام خوراک سگ‌ها می‌شدند. حتا در مستعمره‌ها خصوصیت مسیحی انباشت ثروت اولیه قابل انکار نبود. پیوریتن‌های خشکه مقدس پروتستان در سال ۱۷۰۳ در اعلامیه‌ای از سوی انجمنشان برای پوست سر هر سرخپوست و یا برای به اسارت در آوردن هر سرخپوست ۴۰ لیور استرلینگ جایزه تعیین کرده بودند. در سال ۱۷۲۰ جایزه به ۱۰۰ لیور استرلینگ ارتقاء یافت. در سال ۱۷۴۴ خلیج ماساچوست برای مقابله با یکی از قبایل سرخپوست شورشگر جوایزی در نظر گرفته بود: ۱۰۰ لیور استرلینگ برای پوست سر سرخپوست مذکر ۱۲ ساله به بالا، ۱۰۵ لیور استرلینگ لیور استرلینگ برای سرخپوست مذکر اسیر و ۵۵ لیور استرلینگ برای زن و کودک سرخپوست اسیر یا ۵۰ لیور استرلینگ برای پوست سرشان. ۳۰ سال بعد، خشونت رژیم استعماری دامن گیر فرزندان «پدران زائر»^{۱۲} شد که به نوبت خود شورشگر تلقی شدند. سگ‌هایی را که برای شکار تربیت کرده بودند به شکار مهاجران شورشی فرستادند و این بار پارلمان به سرخپوستان پول می‌داد که پوست سر مهاجران را تحویل دهند و اعلام کرد که «چنین امکاناتی را خدا و طبیعت به دستان آنان سپرده است».

رژیم استعماری جهش بزرگی در کشتی رانی و بازرگانی به وجود آورد و موجب تولد جامعه تجاری شد. دولت از

^۷ Cabotage مترجم: کابوتاژ حمل و نقل کالا یا مسافران از یک نقطه در یک کشور به نقطه‌ای دیگر در همان کشور در شرایطی که اپراتور حمل و نقل از کشور دیگری باشد. (ویکیپدیا)

^۸ Warren Hastings

^۹ Sullivan

^{۱۰} Binn

^{۱۱} در سال ۱۸۶۶، فقط در استان اورپسا بیش از یک میلیون هندی به دلیل قحطی جان باختند. برای پر کردن خزانه دولت بهای مواد غذایی را برای گرسنه‌ها به شکل سرسام آوری افزایش داده بودند.

[مترجم: با این حساب می‌بینم که گزارش دکتر محمد قلی مجد در کتاب «قحطی بزرگ» در سال ۱۹۱۷ و ۱۹۱۹ در ایران که به مرگ بیش از نیمی از جمعیت ایران انجامید سابقه تاریخی داشته است و امر نوظهوری در روشهای استعماری بریتانیای کبیر نبوده است. (در عین حال مراجعه شود به نوشته حمید محوی «نسل کشی ایرانیان در دوران جنگ اول جهانی. درنگ‌هایی درباره کتاب «قحطی بزرگ ۱۹۱۷-۱۹۱۹»». گاهنامه هنر و مبارزه ۲۰ اگست ۲۰۱۸] و در پورتال "افغانستان آزاد-آزادافغانستان" در همان تاریخ

^{۱۲} Pilgrim fathers

انحصارات و امتیازات پشتیبانی کرد و بر این اساس در مفصل جریان تمرکز سرمایه ها به مثابه اهرم عمل کرد. دولت بازارهای مورد نیاز کارخانجات نو پا را تضمین نمود و به مدد انحصار بازار استعماری موجب انباشت ثروت تا دو برابر شد. خزانه ای که در خارج از اروپا با باج گیری، کار اجباری بومیانی که به وضعیت برده تنزل داده شده بود، اختلاس، غارت و جنایت انباشت شده بود به مام وطن عودت داده شد تا در جایگاه سرمایه عمل کند. نخستین آغازگر واقعی رژیم استعماری، هالند در سال ۱۶۴۸ به اوج عظمت خود دست یافته بود و تقریباً بازرگانی هند شرقی و راه های ارتباطی جنوب غربی و شمال شرقی اروپا را در انحصار کامل خود داشت. ماهیگیری، ناوگان بحری و کارخانه های هالند از کشورهای دیگر پیشرفته تر و سرمایه های جمهوری نیز شاید مهتر از کل دیگر کشورهای اروپایی بود.

در روزگار ما، فرادستی صنعتی مستلزم فرادستی بازرگانی ست، ولی در آن دوران زایش کارخانه ها، فرادستی بازرگانی بود که فرادستی صنعتی را تضمین می کرد. به همین علت، رژیم استعماری نقش بنیادی داشت، «خدای بیگانه ای» که در کنار بت های کهن سال اروپا بر تخت جلوس کرده بود. [خدای بیگانه] در یک روز آفتابی با فشار آرنج رفقاییش را کنار زد و ناگهان همه بت ها فرو ریخت و در هم شکست!

ساخت و ساز وام دولتی، یعنی قرض های دولتی که ونیز^{۱۳} و جنوا^{۱۴} در سده های میانه بنیانگذار آن بودند در دوران پیدایش کارخانه ها در سرتا سر اروپا قویاً فراگیر شد. رژیم استعماری با بازرگانی از راه بحر و جنگهای بازرگانی پایگاه مطمئنی بود که ابتداء در هالند مستقر شد...

... رژیم استعماری، قرض دولتی، باجگیری مالیاتی، حفاظت صنعتی، جنگ بازرگانی و مانند اینها، و به طور مشخص همه نوزادان دوران تولید کارخانه ای در نخستین دوران تحول عظیم صنعتی گسترش یافت...

... با گسترش تولید سرمایه داری در کوران صنعت کارخانه ئی، افکار عمومی اروپایی آخرین ذره های بازمانده از وجدان آگاه و شرم خود را از دست داد.

هر ملتی هر گونه بی شرمی برای انباشت سرمایه را برای خود افتخار می دانست. درباره این موضوع می توانیم گزارشات سالانه نیک مردی مانند آندرسون^{۱۵} را بخوانیم. این مرد شجاع سیاست انگلیس را در صلح اوتریخت^{۱۶} به مثابه وجه تمایز هوشمندی انگلیس تلقی می کند، زیرا در منشور «اسینتو»^{۱۷} موفق شد تا امتیاز تجارت برده بین افریقا و امریکای اسپانیایی را به دست آورده که تا پیش از این به تجارت برده سیاه در مناطق تحت اختیارش در افریقا و هند شرقی منحصر بود. بر این اساس انگلستان تا سال ۱۷۴۳ چهار هزار و هشتصد برده سیاه در سال برای امریکای اسپانیایی می فرستاد. این امتیاز جدید در عین حال به انگلستان اجازه داد که با پرچم رسمی قاجاقچیریهایش را پوشش دهد. این تجارت برده بود که بنیانگذاری لیورپول^{۱۸} بزرگ را فراهم ساخت. برای این شهر ارتدکس تجارت انسان شیوه انباشت اولیه سرمایه را تشکیل می دهد. و تا امروز نیز در مدح اعتبار لیورپول از خصوصیات نیک تجارت برده یاد

¹³ Venice

¹⁴ Gènes

¹⁵ A. Anderson

¹⁶ Utrecht

¹⁷ مترجم: در قرن هفدهم و هجدهم اسپانیایی ها مستقیماً به تجارت برده نمی پرداختند، ولی این نوع تجارت را به کشورهای دیگر مانند پرتغال، جمهوری هالند، فرانسه و انگلستان واگذاشته بودند. این داد و ستد را «Asiento» می نامند. کشورهای دیگر به این شکل عمل نمی کردند. «اسینتو» در دولت رسمی اسپانیا مفهوم گستره تری دارد. اسینتو های دربار سلطنتی اسپانیا کل وجوه زندگی اقتصادی کشور را در بر می گیرد. در واقع اسینتو یک قرارداد رسمی ست که فردی خاص یا یک شرکت متعهد می شود که به جای دولت ولی به ازای دریافت حقوق مسئولیت خدماتی را به عهده بگیرد. این امکان نیز وجود داشت که این امتیاز به شکل جزئی یا کلی باز فروش شود. (برگرفته از ویکیدبای فرانسه)

¹⁸ Liverpool

کرده اند « که روح مدیریت، آموزش بحرنوردان بی بدیل پول های سرشاری را به ارمان آورده است »^{۱۹}. لیورپول برای تجارت برده در سال ۱۷۳۰ از ۵۳ کشتی، در سال ۱۷۵۱ از ۷۴ کشتی، ۱۷۶۰ از ۹۶ کشتی و ۱۳۲ کشتی در سال ۱۷۹۲ استفاده کرده است.

در همان دورانی که صنعت پنبه در انگلستان در پی تبدیل کودکان به برده بود، در ایالات متحده آمریکا سیاه پوستان را که با نظام کمابیش پدر سالاری آمیخته بودند به ساخت و ساز بهره کشی تجاری سوق می داد. در نتیجه، باید برای روی پا نگهداشتن نظام برده داری آن را به شکل مزد بگیر در اروپا پنهان می کردند، یعنی تداوم نظام برده داری در جهان جدید بی آن که به چنین نامی نامیده شود^{۲۰}.

Tantae molis erat ! چقدر سخت بود ! و این بهائی است که برای فتوحاتمان پرداختیم، بهائی که برای «قوانین ابدی و طبیعی» تولید سرمایه داری پرداخت شد، برای بیگانه سازی کارگر با شرایط کار و تبدیل آنان به سرمایه و توده های مردم به مزد بگیر و کارگران فقیر (labouring poor)، شاهکار هنری، آفرینش والاگرانۀ تاریخ مدرن^{۲۱}. به گفته اوژیۀ^{۲۲} اگر پول «با لکه های طبیعی خون روی سکه» به دنیا آمد، سرمایه با خون و گِل در تمام ذرات پا به عرصۀ وجود گذاشت..

نوشته مارکس

نخستین انتشار در هامبورگ سپتمبر ۱۸۴۷

مطابق سرمایه انتشارات سوسیال، پاریس ۱۹۵۷

Livre premier,t,3 , pp. 193-196, 199, 200-202

۵۳- کارل مارکس : گزیده ای از سرمایه، کتاب سوم، جلد ۱ فصل ۲۰.

نگاهی به تاریخ سرمایه تجاری

درباره انقلاب های بزرگ سده شانزدهم و هفدهم تردیدی وجود ندارد که در اثر کشف مناطق جغرافیائی جدید موجب تحولاتی در جهان بازرگانی و گسترش پرشتاب سرمایه تجاری شد و همین امر عامل اصلی گذار سریع از شیوه تولید فنودال به شیوه تولید سرمایه داری بود. ولی دقیقاً روی همین موضوع نظریات کاملاً مغلطه آمیزی مطرح شده است. انکشاف ناگهانی بازار جهانی، افزایش کالاها، رقابت بین ملت های اروپائی برای تسلط بر کالاهای آسیائی و گنجینه آمریکا، نظام استعماری تا حدود بسیار زیادی مرز تولید فنودالی را از میان برداشت. با وجود این، شیوه تولید مدرن، در نخستین مرحله، دوران پیدایش کارخانه ها، فقط در مناطقی گسترش یافت که شرایط آن در دوران سده های میانه

¹⁹ به کتابی که پیش از این از دکتر آیکین Dr Aikin (۱۷۹۵) به نقل آمده شده مراجعه کنید

²⁰ در سال ۱۷۹۰، در هند غربی انگلیس ده برده برای هر فرد آزاد وجود داشت، در هند فرانسوی چهار برده برای هر فرد آزاد. در هند هالندی بیست و سه برده برای هر فرد آزاد.

Henry Brougham : An Inquiry into the colonial policy og the European powers Edimbourg 1803, vol. II, p. 74

²¹ این اصطلاح labouring poor (کارگر فقیر) از دورانی که طبقه مزد بگیر توجهات همگانی را به خود جلب کرد در قوانین انگلیس جای گرفت. صفت labouring poor در مقابل idle poor فقیر تنبل یا فقیر بیکار و مانند اینها معنی دار است. علاوه بر این در مقابل کارگری مطرح شد که هنوز کاملاً پُر کنده نشده و صاحب ابزار کار خود بود. از متن قانون، این اصطلاح توسط افرادی مانند کالپپر Culpeper، و چالد J. Child و دیگران تا آدام اسمیت Adam Smith و ادن Eden وارد اقتصاد سیاسی شد.

²² Marie Augier : Du crédit public, Paris 1842, p.265

فراهم آمده بود. در این زمینه می توانیم برای نمونه هالند و پرتغال را با یکدیگر مقایسه کنیم.^{۲۳} اگر در سده شانزدهم و حتی بخشی از سده هفدهم انکشاف ناگهانی بازرگانی و ایجاد بازار نوین جهانی تأثیر فوق العاده ای بر زوال شیوه تولید قدیمی برجا گذاشت، وقتی شیوه تولید سرمایه داری به وجود آمد تأثیر معکوس داشت. از سوی دیگر، ضرورت درون بودی شیوه تولید سرمایه داری که به میزان گسترش فزاینده بازار جهانی بستگی دارد، در اینجا [مانند گذشته] انکشاف بازرگانی نیست که موجب تحول صنعت می شود، بلکه این بار رابطه معکوس خواهد بود. اکنون تسلط بازرگانی به اهمیت کمابیش مهم صنایع سنگین بستگی دارد. برای نمونه می توانیم انگلستان و هالند را با یکدیگر مقایسه کنیم. تاریخ زوال هالند در جایگاه ملتی بازرگان و سلطه جو همانا تاریخ فرودستی سرمایه تجاری نسبت به فرادستی سرمایه صنعتی است. نمونه بارز موانعی را که استحکام درونی و ساختار شیوه های تولید ملی پیشا سرمایه داری در مقابل حرکت زوال یابنده بازرگانی از خود نشان می داد در مناسبات انگلستان با آسیای جنوبی و جنوب شرقی^{۲۴} و چین می یابیم. در این کشورها، واحد کوچک کشاورزی و صنعت خانگی پایه اصلی شیوه تولید را تشکیل می دهد، در اینجا باید اضافه کنیم که در کشورهای آسیای جنوبی و جنوب شرقی واحدهای روستائی به شکل مالکیت ارضی اشتراکی اتکاء داشت که از سوی دیگر شکل مالکیت بدوی در چین نیز بوده است. در کشورهای آسیای جنوبی و جنوب شرقی انگلیس های حاکم و رانت خوار زمین هم زمان قدرت سیاسی و اقتصادی خود را نیز به کار بستند و بر این اساس بود که واحدهای اقتصادی کوچک را از بین بردند.^{۲۵} اگر بازرگانی آنان در اینجا به شکل انقلابی شیوه تولید را متحول کرد ولی از سوی دیگر با کالاهای ارزان قیمت پارچه بافی بومی را از بین برد که جزء جدائی ناپذیر واحدهای تولید صنعتی و کشاورزی بسیار کهن بود و با آن واحدهای اجتماعی نیز از هم فروپاشید. گرچه روند چنین تخریبی به تدریج انجام گرفت. با وجود این در چین توفیق کمتری داشت زیرا قدرت سیاسی به آنان کمک نکرد. اقتصاد قدرتمند و خرید فرصت بیشتر ناشی از پیوند مستقیم کشاورزی و کارگاه ها مقاومت سر سختانه ای در مقابل تولیدات صنایع بزرگ از خود نشان داد. بهای کالاها که با مخارج جانبی برای به جریان انداختن آنها تعیین می شد، وضعیت نامناسبی برایشان ایجاد می کرد. خلاف مناسبات تجاری انگلیس ها، مناسبات تجاری روسها به ساختار اقتصاد تولید آسیائی ضربه نمی زند.^{۲۶}

ادامه دارد

نوشته کارل مارکس

منتشر شده برای نخستین بار در هامبورگ ۱۸۹۴- مطابق سرمایه، انتشارات سوسیال، پاریس ۱۹۵۷

Livre 3^e, t. 1, PP. 341, 342

²³ نویسندگان سده هجدهم به دقت درباره نقش تعیین کننده ماهیگری، کارگاه و کشاورزی به عنوان پایه توسعه هالند نوشته اند. خلاف بینش های گذشته که حجم و اهمیت بازرگانی با آسیا را در دوران باستان و سده میانه دست کم می پنداشتند، حالا آلامد شده است که درباره آن اغراق بگویند. بهترین راه برای درمان این بینش غلط بررسی واردات و صادرات انگلیس از آغاز سده هجدهم و مقایسه آن با وضعیت امروز است. این مراودات بازرگانی قابل مقایسه هیچ ملت بازرگان دیگری نیست. در این زمینه به کتاب آنترسون مراجعه کنید :

A. Anderson : An Historial and Chronological Deduction of the Origin of Commerce, vol. II, Londres 1764.

²⁴ هند (ها) Indes در اینجا جمع بسته شده، در نتیجه به معنای کشورهای آسیای جنوبی، و آسیای شرقی است بی آنکه کشور یا دولت خاصی در نظر گرفته شده باشد.

²⁵ اگر تاریخ ملتی آزمون واقعاً مضحکی به ما عرضه کرده باشد، همین تاریخ دولت انگلیس ها در هند است. در بنگال، املاک ارضی بزرگ مسخره ای ایجاد کردند، در هند جنوب شرقی املاک ارضی قطعه ای، در شمال غربی تا جایی که ممکن بود گروه های اقتصاد اشتراکی هندی را به کاریکاتور تبدیل کردند.

²⁶ از وقتی که روسیه نامیدانه سعی می کند تولید سرمایه داری خاصی را صرفاً برای بازار داخلی و کشورهای آسیائی هم مرز گسترش دهد، در این جا نیز شاهد آغاز تحولاتی هستیم.